

Monikulttuurinen vanhuus

Olavi Koivukangas

Suomalaisen yhteiskunnan yhtenä keskeisenä haasteena on väestömme nopea ikääntyminen. Suomella on yksi maailman nopeimmin ikääntyvä väestörakenne, eräiden tietojen mukaan jopa nopein. Väestön vanheneminen on kansainvälinen ilmiö. On laskettu, että EU-alueella seuraavan 20 vuoden aikana yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa 30 prosentilla nykyisestä. Keskeinen syy väestön vanhenemiseen on eliniän pidentyminen ja syntyvyyden lasku. Kun 90 vuotta sitten, itsenäisyytemme alkuaikoina, poikien odotettavissa oleva keskimääräinen ikä oli 43 vuotta ja tytöillä 49 vuotta, luvut ovat nykyisin pojilla 76 vuotta ja tytöillä 83 vuotta.

Tilastokeskuksen mukaan v. 2010 tienoilla yli 65-vuotiaiden osuus alkaa kasvaa jyrkästi ja ylittää lasten lukumäärän. Tosin muuttoliikkeet vaikuttavat jonkin verran kehitykseen varsinkin, kun Suomesta lähtevät ja tänne tulevat ovat yleensä nuoria ihmisiä.

Viime vuosina on puhuttu paljon ennustetusta työvoimapulasta Suomessa, mikä osaksi johtuu väestön ikärakenteen vanhenemisestä. Tavoitteena on tehdä Suomi houkuttelevaksi vaihtoehdoksi myös hyvin koulutetulle ulkomaalaiselle työvoimalle. Pelkona on, että muuten seurauksena voi olla työvoiman määrän lasku ja taantuva talous. Tulevaisuutemme tärkeisiin kysymyksiin kuuluukin, miten muuttoliikkeet Suomeen ja myös täältä pois kehittyvät.

Alueellisesti katsoen ja koko väestöä tarkastellen Tilastokeskuksen v. 2030 ulottuvan ennusteen mukaan Uudenmaan väkiluku kasvaisi eniten eli 20 %. Kasvua olisi myös mm. Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa ja eniten katoa Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Väestörakenteessa huolestuttavin kehitys näyttäisi olevan Kainuussa ja Etelä-Savossa. Nuoriväki katoaa muuttoliikkeiden seurauksena ja vanhukset jäävät. Yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa jokaisessa maakunnassa, Uudellamaalla peräti 125,5 %.

Nykyään Suomen väestöstä noin 15 % on yli 65-vuotiaita. Vuonna 2030 heitä arvioidaan olevan jo viidennes, 20 %. Väestön ikääntyessä kuntien palvelujen tarve lisääntyy. Lähitulevaisuuden haasteet liittyvät ikääntyvien ja pieniperheisten ihmisten ehdoilla tapahtuvaan ja heidän tarpeistaan lähtevään yhteiskunnan kehittämiseen. Väestön ikääntyessä kuntien sosiaali- ja terveystalouden tarve lisääntyy. Jo nyt vanhusten määrän kasvu näkyy palvelutalojen ja avohoidon lisääntymisenä. On tärkeitä, että vanhukset voivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään.

Koko Suomessa asui v. 2007 alussa 121 739 ulkomaan kansalaista, jotka olivat lähtöisin 174 maasta ja puhuivat 138 kieltä. Ulkomaalaisväestömme on lähes kaksinkertaistunut 10 vuodessa.

Turussa asui v. 2007 alussa 7 560 ulkomaan kansalaista, joista miehiä 4 002 ja naisia 3 558. Turun väestöstä 4,3 % oli ulkomaan kansalaisia. Muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia oli Turussa 10 454 henkeä v. 2008 alussa. Tämä luku antaa ehkä parhaan kuvan Turun ulkomaalaisväestöstä, sillä monet maahanmuuttajat ovat hankkineet Suomen kansalaisuuden vuosien varrella. Vuoden 2008 alussa Turussa asui ns. vieraskielisiä henkilöitä 11 161 eli 6,4 % väestöstä. Turku alkaa olla jo merkittävä monikulttuurikeskus. Yli 65-vuotiaita oli Turussa tämän vuoden alussa 30 291 henkeä, ja näistä ruotsinkielisiä 1 668 ja muun kielisiä. 365. Kun Turussa on lähes 400 ulkomaalaistaustaista yli 65-vuotiaasta henkilöä, tämä alkaa olla jo merkittävä ja monia eri etnisiä ryhmiä edustava vanhusväestö, jonka oloihin ja erityisongelmiin on syytä kiinnittää huomiota.

Ikääntyvä siirtolaisväestö on ajankohtainen kysymys myös eri puolille maailmaa muuttaneiden suomalaisten keskuudessa. Jo kauan suomalaiset siirtolaiset ovat rakentaneet omia vanhusten talojaan eli lepoko-

teja Yhdysvaltoihin Kanadaan, Australiaan ja Ruotsiin, siirtolaisuutemme tärkeimpiin kohdemaihin. Yksi tunnetuimmista näistä on suomalainen Lepokoti Lake Worthissa Floridassa. Näissä suomalaiskeskuksissa on todettu, että siirtolaisen tullessa korkeaan ikään hän alkaa unohtaa uudessa kotimaassaan oppimaan kieltä, ja siksi olisi tärkeätä antaa palveluja näille vanhuksille heidän omalla äidinkielellään. Näistä asioista on parhaillaan yksi tutkimuskin käynnissä Tukholmassa. Fil.dr. Irene Virtala tekee tutkimusta Tukholman suomalaisesta vanhusväestöstä Siirtolaisuusinstituutin apurahalla. Tarkoitus olisi tulevaisuudessa

laajentaa tutkimusta Pohjois-Amerikkaan ja Australiaan vertailuaineiston saamiseksi. Tämä tutkimusaihe kiinnostaa myös kansainvälisesti. Irene Virtala osallistuu esitelmöitsijänä syyskuussa Oslossa järjestettävään kansainväliseen konferenssiin.

Myös Suomessa olevasta ulkomaalaistaustaisesta vanhusväestöstä tulisi käynnistää tutkimusta.

Hyvänä aloituksena ja kohteena voisi olla Turun kaupunki. Siirtolaisuusinstituutti on valmis aina yhteistyöhön, onhan Turun kaupunki yksi instituutin perustajayhteisöjä vuodelta 1974 ja instituutti toimii kaupungin sille osoittamissa tiloissa.

Summary

Multicultural aging

One of the major challenges for Finland in the future is how to cope with the rapid aging of the population. Most other developed countries face the same problem. During the next 20 years the European population over 65 years of age will increase with 30 percent from the present. This will lead to shortage of labour in the future, and migration policy will play a central role also in Finland.

According to the population projection for the year 2030 made by Statistics Finland, the southern part of the country will experience the biggest population growth, while the population in the eastern part of Finland will decline most. At present 15 percent of the Finnish population is over 65 and in 2030 the number will be 20 percent. As the population age, the demand for social and health services will increase. It is important that old people can live at home as long as possible.

Migrants are usually young, but many bring along elderly family members. As they themselves age, they will need service which meets their needs. In 2007 the number of foreign citizens in Finland was 121 739, the number has almost doubled in ten years. Also Turku is becoming multicultural with 6.4 percent of the city

population – 11 161 persons – speaking a mother tongue other than Finnish or Swedish. Of these 400 are older than 65 years. The number will grow and they will need special attention.

Correspondingly, Finns abroad are aging. Finnish emigrants have built rest homes in countries where they are numerous, in the US, Canada, Australia and Sweden. Many of the aging emigrants start to forget the language learnt in the new country and they need service in their own mother tongue.

Ph.D. Irene Virtala has studied these issues in her research on the elderly Finns in Stockholm. The intention is to extend the research project to North America and Australia for comparative data. Irene Virtala will present her research at an international conference in Oslo in September.

A research project on the elderly population of foreign origin in Finland is also called for. A pilot project in Turku would be a good start. The Institute of Migration would be happy to cooperate with the city in such a project, as Turku is one of the founders of the Institute of Migration in 1974, and have provided the facilities for the Institute.